

In memoriam Lapis Károly (1926–2025)

2025. május 28-án, életének 100. évében elhunyt Lapis Károly, a Magyar Onkológusok Társasága volt elnöke és örökös tiszteletbeli tagja, Széchenyi-díjas patológus, onkológus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja.

Tudjuk, hogy az emberi élet határa véges, de mind Lapis Professor Úr, mind volt munkatársai, tanítványai reménykedtek benne, hogy még együtt ünnepelhetjük 100. születésnapját. Ez már nem adatott meg neki, de a kivételesen hosszú, 75 éves szakmai életút eredményeit így is nehéz lenne egy rövid megemlékezésben akár csak felsorolni is.

Lapis Károly 1926-ban született Túrkevéen, orvosi tanulmányait még Kolozsváron kezdte meg 1945-ben, de diplomáját már Budapesten kapta meg. Patológusi pályája a SOTE I. Számú Patológiai Intézetében indult, majd Debrecenbe került, ahol patológus-szakvizsgát szerzett. Debreceni főnökét és mentorát, Kellner Béla professzort 1954-ben nevezték ki az Országos Onkológiai Intézet (OOI) keretében létesült Onkopatológiai Kutatóintézet (OPI) első igazgatójának, aki Lapis Károlyt is magával hívta az OPI-ba. Az OPI az OOI patológiai tevékenységén túl a hazai rákkutatás központi intézménye lett. Fiatal patológusként itt ismerkedett meg a karcinogenezis, az áttétképződés és a daganatellenes készítmények kísérletes vizsgálatával. Más kiváló szakemberekkel együttműködve olyan magyar kemoterápiás gyógyszerek (Degranol, Myelobromol stb.) fejlesztésében vett részt, amiket a Chinoin gyártásba vitt, és a magyar és nemzetközi piacokon is értékesíteni tudott. A mai korból visszatekintve ez páratlan és talán megismételhetetlen tudományos sikertörténet volt az alapkutatástól a transzláción át az egészségügyi és gazdasági hasznosulásig. Az OPI-ban sikeresen megalapította a Morfológiai és az Elektronmikroszkópiai Labort. Kilenc OOI-OPI év, majd rövid Szabolcs utcai kitérő után 1968-tól huszonöt éven keresztül a SOTE I. Számú Patológiai és Kísérleti Rákkutató Intézetében lett intézetigazgató egyetemi tanár, ahol kiteljesedett a daganatpatológia és a rákkutatás iránti elkötelezettsége. Az általa szerkesztett, háromkötetes Patológia tankönyv 1990-től sok éven át szolgálta a medikusok oktatását, elkötelezett oktató és híresen kemény vizsgáztató volt. A Semmelweis

Egyetemen a patológia szigorlat volt a vízválasztó az orvossá válás rögzös útján. Szigorúsága mellett kitűnő csapatot épített maga körül, és mindent megtett azért, hogy munkatársai és tanítványai külföldi tanulmányutakhoz, ösztöndíjakhoz, hazai és külföldi elismerésekhez jussanak. Hét egyetemi tanár (köztük öt tanszékvezető), egy akadémikus, nyolc MTA doktor és kilenc kandidátus került ki közülük.

Lapis Károly tíz éven át, 1974 és 1984 között volt a Magyar Onkológusok Társaságának (MOT) elnöke, számos hazai és nemzetközi tudományos konferenciát szervezett, közte az Európai Rákkutató Társaság (EACR) első budapesti kongresszusát 1981-ben. Az EACR alelnökeként megalapozta a MOT és az EACR hosszú távú együttműködését. 1986-ban Eckhardt Sándorral és a hazai onkológia vezető szakembereivel példás együttműködésben megszervezték a magyar onkológia máig legnagyobb nemzetközi eseményét, a Nemzetközi Rákellenes Unió (UICC) Budapesten megrendezett 14. Nemzetközi Rákkongresszusát.

Kiemelkedő tudományos munkájának köszönhetően 1970-ben, igen fiatalon, 44 évesen lett a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) levelező, majd rendes tagja. 55 éves akadémiai pályafutása során mindvégig aktív maradt és számos akadémiai bizottságot vezetett. Az akadémiai tevékenysége éltette utolsó éveiben is, követte tehetséges fiatal pályatársai kutatási eredményeit, és még három héttel a halála előtt is részt vett az MTA ünnepi közgyűlésén. Nagy örömmel töltötte el, hogy az általa is támogatott jelöltek bekerültek az MTA tagjai közé.

Halálával a magyar onkológia, patológia és rákkutatás meghatározó alakja távozott. Hosszú és eredményes tudományos életpályája például szolgál az onkológusok, patológusok és rákkutatók mai nemzedéke számára, emlékét tisztelettel megőrizzük. Nyugodj békében, Professor Úr!

Oláh Edit

Polgár Csaba